

REDACTIONEEL GEDEELTE

ONDERWIJSPROBLEMEN

V.

(Slot.)

616.314 07

Afgescheiden van de moeilijkheden, die zich voordoen op het gebied der tandheelkundige opleiding als zoodanig — waarvan wij er eenige in onze vorige artikelen hebben aangevoerd — zijn er nog de problemen van de interne regeling en van het examen, die in den loop der jaren veel hoofdbreken gekost hebben en nog steeds niet op bevredigende wijze zijn opgelost en die wij in één adem hebben genoemd, omdat zij sinds vele jaren in onverbreekelijk verband staan.

Vóór 1909 was dit niet het geval en werd het tandarts-examen afgenomen door den lector-directeur benevens twee tandartsen uit de praktijk, veelal een Hagenaar en een Amsterdammer.

Daarna veranderde dit en bestond de examencommissie uit lector en assistenten, later uit de lectoren.

Reeds meerdere malen is er door ons op gewezen, dat deze verandering geen verbetering is geweest, omdat daardoor het Nederlandsche Tandartsexamen is geworden het eindexamen van het Utrechtsche Instituut, wat te meer ernstige nadeelen meebrengt, wijl zoodoende zoowel voor opleiding als voor examen een monopolie is geschapen met al de bezwaren daaraan verbonden.

Het heeft echter ook een voordeel en het is merkwaardig, dat juist van dit voordeel nimmer is gebruik gemaakt.

Wanneer namelijk de docenten tevens de examinatoren zijn,

wordt de beoordeeling van den student aanzienlijk vereenvoudigd, aangezien de docent reeds vóór het examen zijn meening over den candidaat gevormd heeft, waarvan hij zich — ook met den besten wil — niet zal kunnen losmaken. Dit zal over het algemeen den student ten goede komen, want bederft hij op het examen den goeden indruk vóórdien gewekt, dan zal men hem allicht een kans geven zich te herstellen, terwijl omgekeerd een zwakkere broeder zonder meer zal kunnen profiteeren van een gunstig verloop.

Maar juist omdat men den student kent (de extraneus vormt de enkele uitzondering) lijkt het verbazingwekkend, dat men 4, 5 of 6 weken noodig meent te hebben om zich een oordeel te kunnen vormen, welk tijdsverloop zenuwslopend is voor den examinandus en een te groot tijdverlies vormt voor den toch al overbelasten lector-examinator.

Wij gelooven niet, dat een commissie van vijf practiseerende tandartsen, niet in twee weken zou kunnen beoordeelen of een examinandus voldoende kennis bezit om zonder gevaar tot de praktijk te kunnen worden toegelaten en a fortiori geldt dit dus voor den docent-examinator.

Wij zijn van meening, dat de fout voor een niet gering deel gezocht moet worden in het feit, dat de leiders der verschillende afdeelingen ieder afzonderlijk in eigen vak examineeren, waardoor de duur noodeloos wordt verlengd en de student — ten rechte of ten onrechte — kan meenen aan de willekeur van één examinerator te zijn overgeleverd, waaraan hij — om in Nederland zijn diploma te bemachtigen — op geen enkele wijze kan ontsnappen!

De ervaring heeft in den loop der jaren geleerd, dat dit geen theorie gebleven is, maar dat deze toestand herhaaldelijk tot onaangename conflicten heeft geleid, die bij het handhaven dezer methode ook in de toekomst niet te vermijden zullen zijn.

Die methode heeft verder het geenszins denkbeeldige nadeel, dat zodoende de examinandus eenerzijds gedurende zijn studietijd zich zal bepalen tot het verkrijgen van diè kennis en

vaardigheid, die hij weet de hobbies van zijn examiner te zijn en dat anderzijds — gesteld dat het onderwijs van een der docenten op een of meer punten zou te kort schieten — elke contrôle daarop ten eenenmale ontbreekt!

In Skandinavië moet iedere docent na een bepaald aantal jaren worden herbenoemd, welke herbenoeming niet zal plaats hebben wanneer hij niet blijk heeft gegeven op alle wijzen voor zijn taak berekend te zijn.

Wij zouden deze methode niet willen aanbevelen, maar toch wil het ons voorkomen, dat het andere uiterste, zooals dit hier bestaat, zeer ernstige nadeelen heeft, waaraan door een wijziging van de manier van examenafnemen gemakkelijk een einde zou zijn te maken.

Ook dit is iets, dat door een tweede opleiding te Amsterdam, met een tweede examencommissie, terstond zou veranderen, doch ook afgescheiden hiervan kan naar onze meening moeilijk worden tegengesproken dat wijziging gewenscht zou zijn.

De interne regeling van het werk, dat door den student moet worden verricht, houdt hiermede ten nauwste verband.

Totnutoe is het de gewoonte, dat dit werk wordt beoordeeld op een wijze, die voor den student het grootste mysterie vormt. Er zijn ons over tal van jaren een zeer groot aantal gevallen bekend, waarin studenten van meening waren, door assistenten of docenten zeer onbillijk behandeld te zijn, wat dan van invloed was op hun overgang naar een hooger studiejaar.

In de meeste gevallen werd dit morrend verdragen, omdat men anders onaangenaamheden zou krijgen met een docent, die men straks als examiner tegenover zich zou zien. E'n ofschoon wij hier met nadruk wenschen te constateeren, geenszins zeker te zijn, dat deze behandeling inderdaad onbillijk was (men zou daartoe al die gevallen van beide zijden hebben moeten hooren) is het feit, dat de student te goeder trouw van die onbillijkheid overtuigd is, ons inziens voldoende om vast te stellen dat de methode niet erg gelukkig is en zeer

zeker niet heeft bijgedragen om diè stemming te scheppen, die voor den gang van het onderwijs voor alle partijen noodzakelijk is.

In vele door ons bezochte onderwijsinrichtingen in het buitenland, heeft men deze moeilijkheden opgeheven door het invoeren van „knipkaarten” voor het door den student te verrichten werk.

Dit wordt in zijn verschillende onderdeelen gekeurd door co-assistent, assistent of docent en van een cijfer voorzien. De student die meent een onbillijk cijfer gekregen te hebben, kan zich dus onmiddellijk tot een hoogere instantie wenden en weet dan precies waar hij aan toe is.

Zijn geleidelijke vooruitgang kan slechts dan plaats vinden, wanneer hij in de juiste opvolging zijn arbeid met voldoende cijfers heeft beloond gezien.

Niet alleen dat zodoende ieder wantrouwen en elke mystificatie is buitengesloten, maar tevens kan den student in zijn arbeid meer vrijheid worden gelaten, waardoor de contrôle — die het opleidingssysteem vaak meer op een bewaarschool doet gelijken, dan op een inrichting van Universitair onderwijs, tot kwelling van student en docent beide — voor een zeer aanzienlijk deel kan vervallen.

Uit gesprekken met docenten, studenten en oud-studenten is het schrijver dezes gebleken, dat dit stelsel uitmuntend vol doet en voor alle partijen een bevrijding is van veel dagelijkse ergernis en narigheid.

Wanneer deze werkmethode zou zijn ingevoerd, zou verder, onder het huidige stelsel, het examen voor het belangrijkste deel kunnen vervallen, omdat vast zou staan, dat de examinandus — ten genoegen van zijn examinerator — het meerevendeel van den op het examen van hem verlangden arbeid, reeds met succes heeft verricht.

Wanneer men ons tegenwerpt, dat het dan eerst recht het eindexamen van het Instituut zou beteekenen, kan daarop alleen geantwoord worden, dat dan duidelijk uitkomt, wat thans evenzeer waar is en nu tenminste het voordeel heeft van een

aanzienlijke vereenvoudiging, een voorrecht voor alle betrokkenen!

Aanmerkelijk beter lijkt ons echter, wanneer — naast de docenten — eenige van het onderwijs geheel onafhankelijke tandartsen aan de examencommissie zouden worden toegevoegd.

In Engeland luidt het voorschrift, dat naast den docent-examinator, een docent van een andere Universiteit moet worden benoemd, die niet langer dan twee jaren achtereen als zoodanig in functie is en dan weer door een ander moet worden vervangen. Daar blijkt dus wel heel duidelijk hoe zeer men de noodzaak van een dergelijke regeling heeft gevoeld.

Wij hopen van harte, dat men ook hier zal inzien, dat een soortgelijke regeling velerlei voordeelen heeft en eindigen onze beschouwingen met den wensch, dat binnen afzienbaren tijd, onderwijs, opleiding en examen, zóódanig zullen zijn geregeld dat de Nederlandsche tandheekunde in ieder opzicht aan het buitenland tot voorbeeld kan worden gesteld!

N.

REDACTIONEELE BEVOEGDHEID

In de vorige aflevering van dit Tijdschrift komt een ingezonden stuk voor van de hand van den heer J. Sanders Ezn. onder bovenstaanden titel. Doordat schrijver dezes in het buitenland vertoefde, kwam hem dit stuk eerst onder de oogen toen hij bij terugkomst het Tijdschrift doorlas. Had hij het vóór dien tijd gezien, dan zou hij ongetwijfeld een poging hebben aangewend om den inzender te bewegen dit stuk terug te nemen, daar het gedeeltelijk niet op die plaats thuis behoorde en voor een ander gedeelte een reeds uitgevochten standpunt aanroerde.

Nu het evenwel geplaatst is, wenscht de Hoofdredacteur niet in gebreke te blijven om zijn wel volkomen tegengestelde opvattingen hier nog eens kenbaar te maken.

De bezwaren van den heer Sanders zijn tweeërlei.

In de eerste plaats is hij van meening, dat de Redactie van dit Tijdschrift „niet het recht heeft een meening te propageeren, afwijkend van en indruischend tegen een vaststaand en nimmer herroepen oordeel van de Maatschappij”, in de tweede plaats is hij ten hoogste verbaasd, dat er iemand gevonden wordt, die zich niet langer stelt op de basis van het onderwijsrapport, terwijl er niets van bekend is, dat hetzij de Algemeene Vergadering of eenig Bestuurs- of adviseerend orgaan der Maatschappij zich niet (meer) zou plaatsen op de basis van dit Rapport.

Wat het eerste bezwaar betreft, heeft de heer Sanders reeds in 1925 in een ingezonden stuk (blz. 467) ongeveer

hetzelfde gezegd, eveneens naar aanleiding van een onderwijskwestie.

De ondergeteekende heeft toen ondermeer geantwoord:

„Iets anders is het met de „subjectieve opvattingen des hoofdredacteurs”. In de vergadering van het Algemeen Bestuur van het Tijdschrift in Februari 1924 is door den heer Sanders hierover reeds een opmerking gemaakt.

De H.R. heeft daar toen uiteengezet, waarom hij meende zoo en niet anders te moeten handelen en waarom hij ook in de toekomst daarmede zou doorgaan.

De Vergadering heeft zich daar niet tegen verzet.

Daaruit valt dus te concludeeren dat èn het Alg. Bestuur èn de Redactie èn de lezers — door hun zwijgen — aan dit beleid hunne goedkeuring hebben gehecht.

Nu de heer Sanders meent goed te doen, zijn opmerkingen thans in het openbaar te herhalen, heeft de hoofdredacteur er geen bezwaar tegen om daarop te antwoorden dat het hem de eenig mogelijke manier lijkt, dat de schrijver van een hoofdartikel zijn subjectieve meening te kennen geeft. Die artikelen zijn ondertekend en men weet dus wie de schrijver is, die men ten allen tijde ter verantwoording kan roepen.

En daar de kolommen van het Tijdschrift voor een ieder open staan, kan juist deze subjectieve meening eventueel aanleiding geven tot een vruchtbare gedachtenwisseling over deze of geene kwestie.

De H.R. heeft zich bij deze methode zeer wel bevonden en is dan ook in het minst niet bereid daarin verandering te brengen.”

Men zal zich vermoedelijk minder verbazen over het feit, dat de hoofdredacteur inmiddels meer dan ooit, op zijn standpunt is blijven staan, dan wel, dat de heer Sanders opnieuw op deze kwestie terugkomt en dan nog wel op een wijze, die doet veronderstellen, dat rustiger overdenking hem deze dingen niet hadden doen neerschrijven.

Wanneer wij lezen dat „*alle sociale bemoeiingen van de Maatschappij alleen mogelijk zouden zijn bij de gratie der Redactie, die ze zou kunnen steunen of verlammen, al naar haar belieft!*”, dan dient de Redactie wel zeer geveleid te zijn over de waarde, die Sanders aan hare meening toekent, maar zal toch wel niemand een glimlach kunnen bedwingen over deze overdrijving, die het betoog ons inziens niet versterkt!

Wij zouden Sanders in overweging willen geven zijn licht eens elders te gaan opsteken, bijv. bij de medici. Dan zal hij ervaren, dat daar een Tijdschrift voor Geneeskunde bestaat, tevens officieel orgaan van de Ned. Mij. tot bev. der Geneeskunst, waar eveneens een volkomen onafhankelijke Redactie aan het hoofd staat, die meerdere malen niet in gebreke is gebleven tegen het beleid van die Maatschappij te velde te trekken.

Officieel orgaan beteekent alleen, dat de betrokken Vereeniging het recht heeft al datgene te publiceeren wat zij nuttig en noodig acht; niets minder, maar ook niets meer.

Wat zou verder de waarde zijn van een Redactioneele meening, wanneer een ieder wist, dat zij alleen mocht weergeven wat de verschillende Vereenigingen (dat beteekent in de praktijk: hare Besturen) wel zouden gelieven goed te vinden?

Wanneer de Redactie „geen meening zou mogen propageeren, indruischend tegen een vaststaand oordeel van de Maatschappij” (lees: een besluit van de Alg. Verg.), wie mag dat dan wel en op welke wijze komt men dan eventueel ooit op zulk een besluit terug?

Mag wèl een willekeurig lid, in het Tijdschrift dergelijke meeningen propageeren? En zou dan de hoofdredacteur zijn artikelen op een andere plaats dan in het Redactioneele gedeelte moeten publiceeren?

Of mag hij dat heelemaal niet „vanwege de macht die de organisatie met vertrouwen in zijn handen heeft gelegd?” In dat geval zullen vermoedelijk slechts weinigen voor deze „vertrouwensfunctie” te vinden zijn!

Wij zullen het voorloopig hierbij laten, van meening voldoende het ongewenschte te hebben aangetoond van een afhankelijke Tijdschriftredactie en zullen alleen nog enkele woorden wijden, aan het tweede bezwaar, dat de oorzaak was van het stuk van den geachten inzender.

Het Onderwijsrapport van de Maatschappij is tot stand gekomen, omdat men hoopte, dat de daarin aangegeven ver-

beteringen binnen korten tijd tot stand zouden kunnen komen. Niet alleen echter, dat er in de afgelopen jaren, niets is geschied in deze richting, maar tevens is bekend geworden, dat de Utrechtsche docenten unaniem tot de overtuiging zijn geraakt, dat het plan, aangegeven in het Onderwijsrapport niet voor uitvoering vatbaar is en dat men derhalve zal moeten straven naar het verkrijgen van het verplichte candidaatsartsexamen.

Ook bleek, dat de Commissie die het Amsterdamsche Rapport opstelde en zich daarbij op de basis van het Maatschappij rapport heeft gesteld, dit volstrekt niet deed omdat zij dit plan als het beste beschouwde en dat verscheidene harer leden, na het vernemen van de wending te Utrecht, mededeelden, de opvatting der Utrechtsche docenten te deelen.

Waar verder onder die docenten niemand minder dan de huidige voorzitter van de Maatschappij voorkomt en dit alles den heer Sanders evenzeer bekend is als ondergeteekende, wii het den Hoofdredacteur in alle bescheidenheid voorkomen, dat hij hier inderdaad „de woordvoerder is van een evolutie van denkbeelden” en dat de verbazing van den inzender geringer moet zijn dan de zijne!

Wie ten slotte de moeite wil nemen het bewuste Onderwijsartikel nog eens na te lezen, zal — naar wij vertrouwen — moeten erkennen, dat deze evolutie met groote gematigdheid wordt gepropageerd en met ons van meening zijn, dat er voor de heftigheid van den inzender allerminst aanleiding bestond.

Wij kunnen niet blijven stilstaan, alleen omdat wij een aantal jaren geleden een methode hebben voorgesteld, die thans blijkt geen kans van slagen te hebben en wij vertrouwen, dat zoodra de heer Sanders zijn wrevel zal hebben overwonnen, hij bereid zal zijn mede te werken aan een evolutie van denkbeelden, die onvermijdelijk is geworden.

Want het gaat geen van ons allen om de knikkers, maar om het spel!

N.